

KTO PONIESIE KAGANEK ODPOWIEDZIALNOŚCI SPOŁECZNEJ?

TOMASZ WRÓBLEWSKI

Adwokat, senior manager w Olesiński & Wspólnicy
Advocate, senior manager at Olesiński & Wspólnicy

Rok 2020 zapisze się w pamięci. W styczniu można było przeczytać, że biznes w 2020 roku będzie angażował się w inicjatywy na rzecz ochrony środowiska. Czy tak było? Po części na pewno, bo realizowane były wcześniej zaplanowane i często opłacone kampanie marketingowe. Trend ten zaznaczył się szczególnie w branży automotive, w tym – co oczywiste – w reklamach kierowanych do konsumentów.

Na przełomie lutego i marca 2020 WIG20 spadł do poziomu najniższego w ostatnich pięciu latach. Indeks jeszcze w marcu odbił się od dna i zaczął powolne odrabianie strat, podobnie jak cała gospodarka. Czy jednak wytrzyma kolejną falę zachorowań?

Jeszcze dwa-trzy miesiące temu optymiści stwierdziliby, że czas odrabiać straty. Dzisiaj, w najlepszym przypadku, trzymamy kciuki za lepszy 2021 rok. Pesymista gotów stwierdzić, że za kilka lat wspomnimy kończący się rok jako początek kryzysu, być może z rozrzewnieniem myśląc o tym, że w czasie, gdy świat usłyszał o COVID-19 nie było jeszcze tak źle.

Jakich trendów CSR należy się spodziewać? Czy w 2021 roku przedsiębiorcy nadal będą chcieli się społecznie angażować? Wierzę, że to spółki publiczne pozostaną tą grupą, która w świecie walczącym z pandemią, podtrzyma najwyższe standardy w zakresie odpowiedzialności społecznej.

REALIZACJA USTAWOWEGO OBOWIĄZKU

Najwięksi rynkowi gracze (w tym emittenci), zgodnie z przepisami ustawy o ra-

chunkowości, przyjętymi w wykonaniu dyrektywą 2014/95/UE, mają obowiązek ujawnienia w sprawozdawczości informacji niefinansowych. Pierwszy raz obowiązek musiał zostać zrealizowany w sprawozdaniu za 2017 rok.

Zasadą jest sporządzenie oświadczenia na temat informacji niefinansowych obejmującego w szczególności kluczowe niefinansowe wskaźniki efektywności związane z działalnością jednostki, opis stosowanych polityk w odniesieniu do zagadnień społecznych, pracowniczych, środowiska naturalnego, poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji, a także opis rezultatów stosowania tych polityk. Jednostka może nie sporządzać oświadczenia na temat informacji niefinansowych, jeżeli wraz ze sprawozdaniem z działalności sporządzi odrębnie sprawozdanie na temat informacji niefinansowych oraz zamieści je na swojej stronie internetowej w ustawowym terminie.

Co istotne przy sporządzaniu oświadczenia przedsiębiorstwa mogą stosować dowolne zasady, w tym własne, krajowe (np. Standard Informacji Niefinansowej), unijne lub międzynarodowe standardy (tu zwłaszcza GRI), normy lub wytyczne (np. UN Global Compact). Ważne jest, by wprost określić, jakie zasady, standardy, normy lub wytyczne zostały zastosowane.

STANDARD COMPLIANCE W SPÓŁKACH GIEŁDOWYCH

Realizację funkcji CSR w spółkach giełdowych często koordynuje lub przynajmniej kontroluje pion compliance. Ten w spółkach publicznych ma wyjątkowo mocny mandat do działania, wynikający m.in. z rekomendacji i zasad przyjętych w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW z 2016 roku. Postępując zgodnie z nimi, osoby odpowiedzialne za compliance podlegają bezpośrednio prezesowi lub innemu członkowi zarządu, a także mają zapewnioną możliwość raportowania bezpośrednio do rady nadzorczej lub komitetu audytu.

Działanie zespołu compliance nie miałoby może takiego znaczenia dla odpowiedzialności społecznej, gdyby nie bardzo jednoznaczne zapisy tzw. standardu rekomendowanego dla systemu zarządzania zgodnością w zakresie przeciwdziałania korupcji oraz systemu ochrony sygnalistów w spółkach notowanych na rynkach organizowanych przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A., który opublikowany został pod koniec 2018 roku.

Choć dokument ten stawia mocny akcent na przeciwdziałanie korupcji, to nie można

pominąć faktu, że tym samym jednoznacznie wkracza w obszar społecznej odpowiedzialności biznesu: kreując modelowe rozwiązania w zakresie sygnalistów i ich ochrony, wręczania i przyjmowania upominków czy działalności sponsoringowej.

SPÓŁECZNIE ODPOWIEDZIALNE INDEKSY

Już w 2009 roku na GPW w Warszawie uruchomiony został tzw. RESPECT Index, mający na celu zebranie podmiotów notowanych działających zgodnie z najwyższymi standardami społecznej odpowiedzialności biznesu. Giełda jasno zdefiniowała cel prowadzenia takiego indeksu, którym miała być promocja najwyższych standardów zarządzania w spółkach publicznych w aspektach: ekonomicznym, ekologicznym i społecznym.

Po dziesięciu latach funkcjonowania, giełda uznała, że przyjęta formuła wymaga odświeżenia, choć dotychczasowa spełnia stawiane jej założenia edukacyjne. W 2019 roku zdecydowano o zakończeniu obliczania RESPECT Indexu i wprowadzeniu WIG-ESG. Wydaje się, że nowa formuła lepiej współgra z globalnym trendem społecznie odpowiedzialnego inwestowania. Zmiany – poza nazwą – są bowiem znaczące. Przede wszystkim nowy indeks nie jest już tworzony w drodze pozytywnej selekcji, zamiast tego spółkom z WIG20 i mWIG40 nadaje się dodatkowe wagi (do wartości akcji w wolnym obrocie) – ocenę ESG (z ang. Environment, Social, Governance) i ocenę stosowania zasad ładu korporacyjnego.

Za rating ESG odpowiedzialny jest globalny gracz: Sustainalytics, który dokonuje oceny spółek w oparciu o publikowane przez nie dane, w tym wspomniane już raporty roczne i raporty niefinansowe, ale także informacje publikowane w internecie.

By całkiem nie wykluczyć „małych” emitentów, GPW równolegle prowadzi projekt certyfikat RESPECT. Intencją giełdy jest umożliwienie wszystkim chętnym spółkom publicznym formalne potwierdzenie, że spełniają standardy GPW w zakresie biznesu odpowiedzialnego społecznie.

JAK TO WYGLĄDA W PRAKTYCE?

Firma 4CF w współpracy ze Stowarzyszeniem Emitentów Giełdowych i Fundacją Standardów Raportowania przeprowadziła badanie raportów niefinansowych polskich spółek giełdowych. Za podstawę raportu przyjęto dane opublikowane w 2018 roku, dotyczące tym samym roku finansowego 2017, to jest pierwszego roku, od którego istnieje ten obowiązek.

Wyniki badania nie były budujące. Przede wszystkim większość spółek objętych obowiązkiem zdecydowała się na publikację oświadczenia, a tym samym raport stanowił wyłącznie wyodrębnioną część ich sprawozdania z działalności. Tylko 35% podmiotów zdecydowało się sporządzić raport stanowiący odrębne sprawozdanie sporządzone wraz ze sprawozdaniem z działalności. Co nawet istotniejsze, olbrzymia część emitentów nie zdecydowała się na jeden, poważany standard czy zbiór zasad raportowania – bardzo często mieliśmy do czynienia z brakiem zasad czy luźnymi inspiracjami GRI lub SIN. Warto jednak podkreślić, że były to pierwsze doświadczenia rynku. Z roku na rok coraz więcej podmiotów „profesjonalizuje” swoje raporty, odważniej raportując także istniejące zagrożenia i faktycznie wyznaczając najlepsze standardy rynkowe.

REALNE ZAANGAŻOWANIE CZY MARKETINGOWY CHWYT?

Coraz bardziej istotna presja ze strony zwolenników inwestowania społecznie odpowiedzialnego, a także rosnąca świadomość konsumentów, może powodować wątpliwości, na ile sformalizowany obowiązek w zakresie raportowania niefinansowego jest właściwym kierunkiem.

Wydaje się, obserwując choćby prace unijnego legislatora, że to droga, od której nie ma już możliwości odrotu. Spodziewać należy się bardzo daleko idącej formalizacji w zakresie oceny odpowiedzialności społecznej, zrównoważonego rozwoju i zrównoważonego finansowania. Warto zwrócić zwłaszcza uwagę na fakt, że w czerwcu 2020 r. na szczeblu unijnym przyjęto rozporządzenie w sprawie utworzenia pierwszego na świecie systemu klasyfikacji – „zielonej listy” dla zrównoważonych działalności gospodarczych, inaczej taksonomii.

Czy pozwoli to uniknąć oskarżeń, że dla wielu przedsiębiorców odpowiedzialność społeczna to wyłącznie hasło marketingowe? Dużo organizacji społecznych mówi o zjawisku greenwashingu (pojęcie wprowadzone już w latach 80-tych ubiegłego wieku) oraz blue-washingu. Z pewnością tego typu praktyki nie sprzyjają budowaniu kultury społecznej odpowiedzialności. Wydaje się natomiast też, że upowszechnienie i rosnąca aprobata dla zjawiska whistleblowingu pozwolą zmarginalizować takie praktyki. Pomóc może w tym też implementacja tzw. dyrektywy o ochronie sygnalistów i rozpragowanie narzędzi, zwłaszcza IT, do bezpiecznej i poufnej komunikacji.

PODSUMOWANIE

Wierzę, że pomimo trudnej sytuacji gospodarczej, do której doprowadziła pandemia i której ostatecznych rozmiarów zniszczeń jeszcze na pewno nie znamy, to właśnie od spółek notowanych na globalnych rynkach papierów wartościowych, w tym na GPW, należy oczekiwać najlepszych przykładów, jak powinien funkcjonować biznes odpowiedzialny społecznie. Trend inwestowania społecznie odpowiedzialnego jest już nie do zatrzymania i raczej prędzej niż później będzie się rozlewał po całym środowisku biznesowym. Emitenci, po trochę w sposób wymuszony przepisami, a po trochę zachętami podmiotów prowadzących giełdy, będą pokazywali jak zarabiać w sposób zrównoważony.

WHO WILL CARRY THE TORCH OF SOCIAL RESPONSIBILITY?

The year 2020 will definitely be remembered. In January, you could read that in 2020 business would be involved in initiatives to protect the environment. Was it so? To some extent yes, because the previously planned and often already paid for marketing campaigns were carried out. This trend was particularly strong in the automotive industry, including, of course, in advertising targeted at consumers.

At the turn of February and March 2020, the WIG20 dropped to the lowest level in the last five years. The index bounced back in March and started slowly making up for losses, as did the entire economy. However, will it withstand another wave of disease?

Just two or three months ago, an optimist would have stated that it was time to recover. Today, at best, we keep our fingers crossed for a better 2021. A pessimist is inclined to say that in a few years we will remember the end of this year as the beginning of a crisis, perhaps fondly thinking that, at the time the world heard about COVID-19, it was still not so bad.

What CSR trends should be expected? Will entrepreneurs still want to be socially involved in 2021? I believe public companies will remain the group that will maintain the highest standards of social responsibility in the world fighting the pandemic.

IMPLEMENTATION OF THE STATUTORY OBLIGATION

In accordance with the provisions of the Accounting Act, adopted pursuant to Directive 2014/95/EU, the largest market players (including issuers) are required to report non-financial information. The obligation had to be fulfilled for the first time in the 2017 report.

The rule provides for the preparation of a statement on non-financial information, including, in particular, key non-financial performance indicators related to the entity's operations, a description of the policies applied by the entity in relation to social, labour, environmental, human rights and anti-corruption issues, as well as a description of the results of these policies. An entity does not have to prepare a non-financial statement if it prepares a separate non-financial statement together with the management report and publishes it on its website by the statutory deadline.

Importantly, enterprises may apply any rules, including their own national rules (e.g. Non-Financial Information Standard), EU or international standards (in particular GRI), standards or guidelines (e.g. UN Global Compact), when drawing up their statement but they should clearly state what rules, standards, norms or guidelines have been applied.

COMPLIANCE STANDARDS IN LISTED COMPANIES

The implementation of the CSR (Corporate Social Responsibility) in listed companies is often coordinated or at least controlled by the compliance department. Especially in public companies, the compliance department has an exceptionally strong mandate to act, resulting from i.a. the recommendations and principles adopted in the Best Practices of WSE Listed Companies of 2016. Acting in accordance with them, persons responsible for compliance report directly to the president or another member of the management board and have the possibility to report directly to the supervisory board or the audit committee.

The activities of the compliance team would not have such an impact on social responsibility if it were not for the very clear provisions of the so-called recommended standard for the anti-corruption compliance management system and the system for protecting whistleblowers in the companies listed on the markets organised

by the Warsaw Stock Exchange, which was published in late 2018.

Although this document puts a strong emphasis on the prevention of corruption, one cannot ignore the fact that it clearly enters the area of corporate social responsibility by creating model solutions for whistleblowers and their protection, gift policies or sponsoring activities.

SOCIALLY RESPONSIBLE INDEXES

Already in 2009, the so-called RESPECT Index was launched on the Warsaw Stock Exchange, aimed at gathering listed entities operating in accordance with the highest standards of corporate social responsibility. The stock exchange clearly defined the purpose of maintaining such

an index, which was to promote the highest management standards in public companies in terms of economic, environmental and social aspects.

After ten years of operation, the stock exchange decided that the adopted formula needs to be refreshed, although the existing one has met the educational objectives.

In 2019, it was decided to complete the calculation of the RESPECT Index and to introduce the WIG-ESG. It seems that the new formula fits better with the global trend of socially responsible investing. The changes – apart from the name – are significant. First of all, the new index is no longer created by positive selection. Instead of this, WIG20 and mWIG40 companies are given additional weights (to the value of free-float shares) – an ESG (Environment, Social, Governance) rating and a corporate governance compliance evaluation.

Sustainalytics is the global player behind the ESG rating. It evaluates companies on the basis of the data they publish, including the aforementioned annual and non-financial reports, as well as information published on the Internet.

HOW DOES IT LOOK IN PRACTICE?

4CF, in cooperation with the Association of Stock Exchange Issuers and the Reporting Standards Foundation, conducted a study of non-financial reports of Polish listed companies. The report was based on the data published in 2018, concerning the same financial year 2017, i.e. the year since the above-mentioned responsibility has existed.

The results were not encouraging. First of all, most of the companies subject to this obligation decided to publish solely a statement, and thus the report represented only a part of their activity report. Only 35% of entities decided to draw up a report that would be a separate report prepared together with the report on

and more entities "professionalise" their reports, boldly reporting the existing risks and actually setting the best market standards.

REAL COMMITMENT OR A MARKETING HOOK?

Increasing pressure from supporters of socially responsible investment, as well as growing consumer awareness, may raise doubts as to whether the formalised non-financial reporting obligation is the right direction.

It seems, if we look at the EU legislation, that this is a path towards a point of no return. We should expect that the assessment of social responsibility, sustainable development and sustainable financing will become very much formalized. It is worth noting that in June 2020, a regulation was adopted at the EU level on the creation of the world's first classification system – a 'green list', or taxonomy – for sustainable economic activities.

Will this allow companies to defend themselves against accusations that social responsibility is only a marketing slogan? Many social organizations talk about the phenomenon of greenwashing (a concept introduced already in the 1980s) and bluewashing. Certainly, such practices are not conducive to building a culture of social responsibility. It also seems, however, that the spread and growing approval of the whistleblowing phenomenon will marginalise such practices. The implementation of the directive on the protection of whistleblowers and the dissemination of tools, especially IT, for safe and confidential communication may also help in this regard.

SUMMARY

I believe that, despite the difficult economic situation caused by the pandemic whose final extent of damage cannot be assessed yet, it is precisely from the companies listed on global stock markets, including the WSE, that the best examples of how socially responsible business should function should be expected. The trend of socially responsible investment is now unstoppable and will sooner rather than later spill over into the entire business environment. Listed companies, if pushed a little bit by regulations and encouraged by incentives from stock exchanges, will show how to make money in a sustainable way. ●

In order not to completely exclude "small" issuers, the WSE run in parallel the RESPECT certificate project. The intention of the stock exchange is to allow all willing public companies to formally confirm that they meet the WSE's standards in the field of socially responsible business.

their activity. What is even more important is that a huge part of issuers did not opt for a single, respected standard or set of reporting rules – very often we had to deal with the lack of rules or loose inspiration from GRI or SIN. However, it is worth noting that these were the first experiences of the market. From year to year, more